

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยที่แสวงหาความจริงในสภาพที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติ (Naturalistic inquiry) ซึ่งเป็นการสอบสวน มองภาพรวมทุกมิติ (Holistic perspective) ด้วยตัวผู้วิจัยเอง เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่สนใจกับสภาพแวดล้อมนั้น โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นความรู้สัญชาตญาณ คุณค่าของมนุษย์ และความหมายที่มนุษย์ให้ต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว เน้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive analysis) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการศึกษาไว้ตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. ขั้นตอนการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
6. แผนปฏิบัติการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่วิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ (Mix methodology) โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป ทั้งหมด 3,779 คน จากประชากรทั้งตำบล 5,708 คน จากทั้งหมด 9 หมู่บ้าน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในขั้นตอนศึกษาปรากฏการณ์/สภาพปัญหาและประเมินหลังการจัดเวทีชาวบ้านครั้งที่ 1 ในพื้นที่ตำบลนาทราย โดยการสำรวจระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เนื่องด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ ทั้งนี้ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล จะใช้วิธีการแบบสุ่มของ ยามานะ (Yamane, 1973 : 100) ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n คือจำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือจำนวนหน่วยทั้งหมด หรือ ขนาดของประชากรทั้งหมด

e คือความคาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling error) ในที่นี้

จะกำหนดเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% จึงแทนค่าสูตรได้ ดังนี้

ประชากรที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลนาทราย

$$\text{แทนค่าสูตร} \quad n = \frac{3,779}{1 + 3,779 (0.05)^2} = 361.71 \text{ คน}$$

ในที่นี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 362 คน

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจากทุกหมู่บ้าน คือ จำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 362 คน

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

หลังจากได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนประชากรผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งของแต่ละหมู่บ้าน แล้ว ได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ตามสัดส่วนของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตตำบลนาทราย แล้วใช้วิธีจับฉลาก โดยเขียนชื่อ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตตำบลนาทราย ลงในแผ่นกระดาษ ใช้ 1 แผ่น ต่อ 1 ชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตตำบลนาทราย แล้วจึงหยิบออกมาทีละแผ่น เมื่อจับได้ชื่อใดก็เขียนไว้แล้วนำกลับไปในกล่อง เพื่อให้แต่ละชื่อมีโอกาสถูกเลือกเท่าๆ กัน ถ้าจับได้รายชื่อเดิมให้จับใหม่ เมื่อได้รายชื่อครบตามจำนวนสัดส่วนในหนึ่งหมู่บ้าน ก็ดำเนินการจับฉลากของแต่ละหมู่บ้าน ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะครบ 9 หมู่บ้าน จะได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 คน

1.3 กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการจัดเวทีชาวบ้าน โดยใช้วิธีการเลือกประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งผู้วิจัยได้มาโดยวิธีการเจาะจงหาขนาดกลุ่ม ตัวอย่างจากทั้งหมด 9 หมู่บ้านๆ ละ 7 คน แต่ละหมู่บ้านรวม 63 คน ประกอบด้วย

1.3.1 ผู้นำชุมชน หมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 9 คน

1.3.2 กลุ่มอาชีพ หมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 9 คน

1.3.3 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) หมู่บ้านละ 1 คน

จำนวน 9 คน

1.3.4 กลุ่มสตรี หมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 9 คน

1.3.5 ประชาชนชาวบ้าน หมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 9 คน

1.3.6 เยาวชน หมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 9 คน

1.3.7 ประชาชนทั่วไป หมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 9 คน

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรตามหมวดชาย ตัวเอกเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากรผู้มี สิทธิเลือกตั้ง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)	
			ตอบแบบสอบถาม	ผู้ร่วมเวทีชาวบ้าน
1	ดอนยานาง	837	80	7
2	นามูลอื่น	477	46	7
3	โพนงาม	482	46	7
4	นาคำกลาง	262	25	7
5	อ่างคำ	354	34	7
6	หัวโพน	465	44	7
7	โนนขาม	237	23	7
8	โลกทรายคำ	175	17	7
9	นามูลอื่น	490	47	7
รวม		3,779	362	63

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดนครพนม. 2554 : 12

1.4 กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการจัดเสวนาขึ้นชั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาทราย ผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมเสวนากลุ่มจำนวน 10 คน มาพูดคุยกัน (Conniorsarship) ผู้เข้าร่วมเสวนาประกอบด้วย

1.4.1 กำนัน 1 คน

1.4.2 ตัวแทนกลุ่มอาชีพ 1 คน

1.4.3 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) 1 คน

1.4.4 กลุ่มสตรี 1 คน

1.4.5 ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน

1.4.6 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน

1.4.7 ประชาชนทั่วไป 1 คน 8) ผู้สูงอายุ 1 คน

1.4.8 ผู้สูงอายุ 1 คน

1.4.9 พนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย จำนวน 1 คน

1.4.10 เยาวชน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์ และประเมินด้านความรู้ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแบบทดสอบความรู้จำแนกเป็น ถูก ผิด จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เจตคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแบบสอบถามเจตคติจำแนกเป็น เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 การปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติ จำแนกเป็น เป็นประจำ เป็นบางครั้ง ไม่เคย จำนวน 10 ข้อ

ระดับความรู้ ระดับเจตคติ และระดับการปฏิบัติ เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน จากแบบสอบถามตอนที่ 2,3 และ 4 สถิติ

ที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และสถิติร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยโดยนำมาจัดเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์แบ่งกลุ่มของเบสท์ (Best. 1977 : 96) ดังนี้

1.1 ระดับความรู้ จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามจำนวน 10 ข้อ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามคำตอบข้อนั้นว่า ถูกหรือผิด หากตอบตรงเฉลยจะได้ 1 คะแนน หากตอบไม่ตรงเฉลยจะได้ 0 คะแนน แล้วรวมคะแนน

คะแนนรวม 1 - 3 คะแนน หมายถึง ระดับความรู้ต่ำ

คะแนนรวม 4 - 6 คะแนน หมายถึง ระดับความรู้ปานกลาง

คะแนนรวม 7 - 10 คะแนน หมายถึง ระดับความรู้สูง

1.2 ระดับเจตคติ จากแบบสอบถามตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามจำนวน 10 ข้อ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามคำตอบระดับเจตคติข้อนั้นว่า เห็นด้วย 3 คะแนน ไม่แน่ใจ 2 คะแนน ไม่เห็นด้วย 1 คะแนน แล้วรวมคะแนน

คะแนนรวม 1-10 คะแนน หมายถึง ระดับเจตคติต่ำ

คะแนนรวม 11-20 คะแนน หมายถึง ระดับเจตคติปานกลาง

คะแนนรวม 21-30 คะแนน หมายถึง ระดับเจตคติสูง

1.3 ระดับการปฏิบัติ จากแบบสอบถามตอนที่ 4 ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามจำนวน 10 ข้อ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามคำตอบระดับการปฏิบัติข้อนั้นว่า ปฏิบัติเป็นประจำ 3 คะแนน ปฏิบัติบางครั้ง 2 คะแนน ไม่เคยปฏิบัติ 1 คะแนน แล้วรวมคะแนน

คะแนนรวม 1-10 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติต่ำ

คะแนนรวม 11-20 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง

คะแนนรวม 21-30 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติสูง

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2.3 ศึกษาแบบสอบถามของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.4 สร้างแบบสอบถาม

2.5 นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ด้านองค์ประกอบ ด้านเนื้อหา การใช้ภาษา และความครอบคลุม

2.6 ปรับปรุงข้อคำถามรายละเอียด ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การหาประสิทธิภาพของแบบสอบถาม

3.1 นำแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษา และการวัดผลประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ

3.1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา คือ นายบริรักษ์ วาจนสุนทร ตำแหน่งรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม วุฒิการศึกษา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

3.1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล คือ นางฉันทนา สำราญพิศ ตำแหน่ง หัวหน้าส่วนการคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

3.1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา คือ นางสาวจรรยาภรณ์ จันทะพรหม ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

โดยหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการหาค่า IOC (Index of Item - objective Congruence หรือ IOC) โดยกำหนดให้ (ลิ่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 249)

สอดคล้อง มีค่าเท่ากับ + 1

ไม่แน่ใจ มีค่าเท่ากับ 0

ไม่สอดคล้อง มีค่าเท่ากับ - 1

3.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับประชาชนตำบลนาราชควาย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรตำบลข้างเคียง ตำบลนาทรายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่า

3.2.1 แบบทดสอบความรู้ ค่าความยากง่ายรายข้อตั้งแต่ 0.4 ถึง 0.6 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.60 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR20) เท่ากับ .92

3.2.2 แบบวัดเจตคติ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.60 และ
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR20) เท่ากับ .92

3.2.3 แบบวัดการปฏิบัติ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.60 และ
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR20) เท่ากับ .92

4. ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือในการทำวิจัยขั้นตอนการจัดเวทีชาวบ้าน โดยการ
สังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบล
นาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

ขั้นตอนการวิจัย

1. สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดย
การศึกษาเอกสาร คู่มือ งานวิจัยที่มีผู้วิจัยไว้แล้ว
2. สืบค้นปรากฏการณ์และสภาพปัญหาในพื้นที่ตำบลนาทราย โดยการเก็บข้อมูล
จากแบบสอบถามที่วัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านการ
ปฏิบัติ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 คน
3. เปิดเวทีชาวบ้านเพื่อระดมสมอง เพื่อรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
หมู่บ้านละ 7 คน จาก 9 หมู่บ้าน จำนวน 63 คน
4. สรุปสังเคราะห์เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากแนวคิดและทฤษฎี
พร้อมข้อมูลจากปรากฏการณ์และสภาพปัญหาที่พบ
5. นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน
6. จัดร่วมเสวนากลุ่ม 1) กำนัน 1 คน 2) ตัวแทนกลุ่มอาชีพ 1 คน 3) อาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 1 คน 4) กลุ่มสตรี 1 คน 5) ประชาชนชาวบ้าน 1 คน 6) สมาชิก
สภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน 7) ประชาชนทั่วไป 1 คน 8) ผู้สูงอายุ 1 คน 9) พนักงาน
ส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย 1 คน และ 10) เยาวชน 1 คน รวม 10 คน
เพื่อยืนยันรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดำเนินการวิจัยมาตั้งแต่ต้น
7. สรุปผลการวิจัยนำเสนอรูปแบบฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการรวบรวมประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้อง
 - 1.2 แบบสอบถามที่วัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความรู้ มาตรการส่วนประมาณค่า ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ กำหนดรูปแบบสำหรับลงรหัสตามตัวแปรที่กำหนดไว้ และกำหนดระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)
 - 1.3 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์นำมาจัดหมวดหมู่ และบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนในแบบรหัส (Coding Form) แล้วลงรหัสตามแบบการลงรหัสตามฟอร์มที่ตั้งไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์
 - 1.4 นำคะแนนไปประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การให้ความหมายค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเวทีชาวบ้านหรือสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็น จากนั้นทำการตีความ อธิบายความและพรรณนาความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และสถิติร้อยละ

ส่วนที่ 2 ความรู้ ระดับเจตคติ และระดับการปฏิบัติ เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ในแบบสอบถามตอนที่ 2, 3 และ 4 สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และสถิติร้อยละ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ในแบบสอบถามตอนที่ 5 ผู้วิจัยใช้การจัดกลุ่มเนื้อหาและพรรณนา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยดำเนินการดังนี้

2.1 จัดกลุ่มประเด็นเนื้อหา (Grouping) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม โดยจะนำประเด็นหรือข้อมูลออกเป็นกลุ่ม นำข้อมูลที่มีคุณลักษณะเหมือนกัน หรือคล้ายกันจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน ขั้นตอนวิธีที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มจะอาศัยความเหมือน หรือความใกล้ชิด

2.2 อธิบายความ (Explanation) เป็นการอธิบายความหมายให้กระจ่างหรือขยายความให้มีรายละเอียดชัดเจนขึ้น หรือชี้แจงสิ่งต่างให้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น สามารถนำถ้อยคำมาเรียงได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสละสลวยเพื่อให้เข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ตรงตามที่ต้องการ

2.3 ตีความ (Interpretation) เป็นการพิจารณาหาว่าอะไรคือข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ช่วยสนับสนุนหรือปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ

2.4 พรรณนาความ (Discription) เป็นการอธิบายเพื่อมุ่งให้ข้อมูลเฉพาะเรื่องอย่างละเอียด

ตารางที่ 2 แผนปฏิบัติการวิจัย

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์ของขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์	ระยะเวลา
1. สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี	ทราบแนวคิดและทฤษฎี	ได้เอกสารเพียงพอ	ห้องสมุด เอกสารวิชาการ	ผู้วิจัย	ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล	บรรยายเชิงพรรณนา	1-31 ธันวาคม 2554
2. ศึกษาปรากฏการณ์และสภาพปัญหา	ทราบปรากฏการณ์และสภาพปัญหา	362 คน	กลุ่มตัวอย่าง ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (3,779 คน)	แบบสอบถาม	ผู้ตัวอย่าง ทาโร่ ยามานะ	ความถี่ ร้อยละ	24-31 มกราคม 2555
3. เจาะลึกชาวบ้านเพื่อระดมสมอง	ทราบรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผ่านการระดมสมอง	63 คน	ผู้ร่วมเวที 1. ผู้นำชุมชน 2. กลุ่มอาชีพ 3. อสม. 4. กลุ่มสตรี 5. ประชาชนทั่วไป 6. เยาวชน 7. ประชาชนทั่วไป	จัดเวทีระดมสมอง	สังเกต บันทึก	บรรยายเชิงพรรณนา	1-10 กุมภาพันธ์ 2555

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์ ของขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์	ระยะเวลา
4. สรุปสังเคราะห์ เป็นรูปแบบการมี ส่วนร่วมทางการ เมือง	ได้รูปแบบการ มีส่วนร่วม		แบบสอบถามที่ สำรวจและเวที ชาวบ้าน	ผู้วิจัย	สังเคราะห์	บรรยายเชิง พรรณนา	สัปดาห์ที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555
5. นำเสนอรูปแบบ การมีส่วนร่วม ทางการเมือง	นำเสนอ รูปแบบการมี ส่วนร่วม	63 คน	ผู้ร่วมเวที	ที่ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	สังเกต บันทึก	บรรยายเชิง พรรณนา	สัปดาห์ที่ 1 มีนาคม 2555
6. จัดเสวนากลุ่มเพื่อ ระดมสมอง	ขึ้นต้นรูปแบบ การมีส่วนร่วม	10 คน	ผู้ร่วมเสวนา 1. กำนัน 2. กลุ่มอาชีพ 3. อสม. 4. กลุ่มสตรี 5. ประชาชนชาวบ้าน 6. เยาวชน 7. ประชาชนทั่วไป	จัดเสวนาระดม สมอง	สังเกต บันทึก	บรรยายเชิง พรรณนา	สัปดาห์ที่ 3 มีนาคม 2555

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์ ของขั้นตอน	กลุ่มเป้าหมาย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์	ระยะเวลา
7. สรุปสังเคราะห์ เป็นรูปแบบการมี ส่วนร่วมทางการ เมือง	ได้รูปแบบการ มีส่วนร่วม		8. ผู้สูงอายุ 9. สมาชิกสภา อบต. นาทราย 10. พนักงานส่วน ตำบล อบต.นาทราย วิธีการวิเคราะห์ เนื้อหา จากเวที ชาวบ้าน	ผู้วิจัย	สังเคราะห์	บรรยายเชิง พรรณนา	สัปดาห์ที่ 4 มีนาคม 2555
8. จัดทำรูปเล่ม เอกสาร	ได้ออกสารวิจัย		ข้อมูลงานวิจัยทั้งหมด	ผู้วิจัย	สังเคราะห์ทั้งหมด ทุกขั้นตอน	ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบน บรรยายเชิง พรรณนา	สัปดาห์ที่ 4 มีนาคม 55